

הגן של אלסי

כתבה וצילמה | הדס צוק, אגרונומית ומתכננת גן

300 מינים וזנים של ורדים מגדלת אלסי דה-רדט בגן המשתרע על 10 דונם, הצמוד לביתה שבעיר שינון בצרפת. לדבריה, היא מטפחת את הוורדים כאילו היו ילדיה: מאכילה, משקה ואוהבת אותם, אך לא מפנקת

אלסי דה-רדט הגשימה חלום ילדות. בגיל 45, לאחר שבגרו ילדיה, עזבה את מקצועה כרואת חשבון ואת עיר הולדתה בריסל וחיפשה מקום בו תוכל לגדל את בני טיפוחיה - הוורדים. אלסי היא מומחית לוורדים ומטפחת זנים מהעולם הישן, כותבת, מרצה ומנחה בתכניות טלוויזיה. לפני כ-15 שנים, רכשה בית מהמאה ה-19 בעיר הקטנה שינון (Chinon) שבעמק נהר הלואר והחליטה להקים שם את גן חלומותיה. האזור מכונה "הגן של צרפת" ואופטימלי לגידולים כמו ורדים וגפני יין, בשל אקלים ממוזג ואדמה לחה ופורייה. פגשתי אותה עת התארחתי באחד מחמשת חדרי האירוח שלה, בדרכי לפסטיבל הגנים הבינלאומי בטירת שומון Chaumont-sur-Loire (גן ונוף, יולי-אוגוסט 2012).

הגן של אלסי הוא בר-קיימא ומתפרש על פני כ-10 דונם. הוא מבוסס על יותר מ-300 מינים וזנים של ורדים המוצגים בחדרי הגן השונים בהתאם להתפתחות המין לאורך ההיסטוריה, החל מוורדים עתיקים כמו Rosa gallica, דרך זנים אירופאים ישנים 'Tour de Malakoff' ו-'Cardinal de Richelieu' וכלה במינים סינים שבמאה ה-19 טיפחו מהם את זני הפוליאנטה והפלוריבונדה.

אלסי מיינה במשך שנות מחקר רבות אלפי ורדים ובחרה מתוכם מינים וזנים עמידים למזיקים ולמחלות ולטמפרטורות נמוכות, אותם היא מטפחת בגנה ומייצרת שתילים בהזמנה. בניגוד למרבית גני הוורדים, הגן שלה בסגנון חופשי וטבעי ומתוחזק לפי עקרונות אקולוגיים. הגזם חוזר לאדמה ומי הגשמים נאספים להשקיה.

אלסי היא המתכננת והמבצעת של הגן ומחזיקה אותו כמעט ללא עזרה. שימוש בזנים עמידים מבטל הצורך בשימוש בכימיקלים והוא הגורם העיקרי שחוסך כסף, זמן ונזק לסביבה, וגם מאפשר הנאה ממושכת ורבה יותר מפריחת הוורדים. לדבריה, היא מטפחת את הוורדים כאילו היו ילדיה: מאכילה, משקה ואוהבת אותם, אך לא מפנקת.... מעלי הכותרת ומהפרי אלסי מכינה מרקחות המוגשות לאורחים בארוחת הבוקר וגם מוכרת בושם הנושא את שמה, עשוי מתמצית Rosa x centifolia בתוספת ניחוח תפוח שנמצא ב-Rosa rubiginosa (הוורד החלוד).

טקסט תמונה

טקסט תמונה

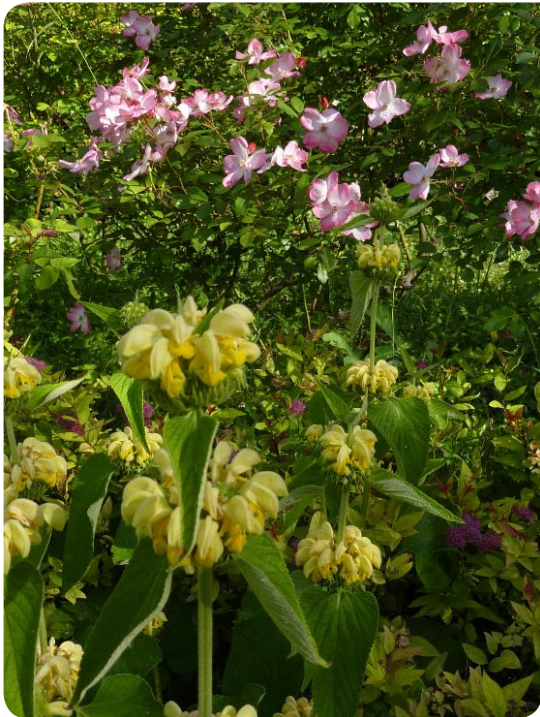
קיומם של מבנים חשוב מאד, מסתבר, בגן ורדים. מבני אבן או פרגולה משמשים כמשען ומגדילים את עוצמת הפריחה בקיץ וכמות הפרי בחורף. לאורך הפרגולה הארוכה בציר המרכזי של הגן נשתלו ורדים מטפסים ריחניים בעלי עוצמת פריחה גבוהה כמו 'Dentelle de Malines' בלבן-ורדרד ו-'Constance spry' בעל פרחים ורודים גדולים וריח נעים.

רוב מיני זני הוורדים פורחים בצרפת בחודש יוני (בישראל - בחודש מאי). ישנם כאלה המקדימים לפרוח כבר במאי וכאלה שפורחים באוקטובר בגל פריחה נוסף. במטרה להאריך את משך הפריחה בפרגולה, אלסי מערבבת מיני ורדים בעלי מועדי פריחה שונים ומוסיפה מטפסים אחרים כמו וויסטריה סינית (*Wisteria chinensis*) שפורחת בסוף האביב וזלזלת סגולה (*Clematis Etoile Violette*) שפורחת בראשית הקיץ.

מיני הוורדים המועדפים על אלסי הם: *Rosa glauca* בעל עלווה נחלחלה, *Rosa spinosissima* 'Rubra' בעל מופע אלגנטי ו-*Rosa sericea chrysocarpa* בעל קוצים אדומים קישוטיים.

עשבוניים רב-שנתיים באחזקה נמוכה מלווים את הוורדים ויוצרים הרמוניה של צבעים, צורות ומרקמים, כמו למשל: שלהבית רסליאנית (*Phlomis russeliana*), להבית עטורה (*Lychnis coronaria*), אשבל צמיר (*Stachys olympica*), מיני אזוביון (*Lavandula*), מיני מרווה (*Salvia*), אסתר (*Aster*) ואריגרון קרוינסקי (ויטדיניה אוסטרלית) (*Erigeron karvinskianus*). שיתוף פעולה מרהיב של הטבע הם פרחי הבר באביב שמוסיפים לגן קשת רחבה של צבעים, צורות וריחות. פרפרים, דבורים וציפורים, כמו גם אלסי והוורדים שלה - מוצאים בהם שמחה גדולה. עבור אלסי הגן הוא יותר מאשר גן - הוא דרך חיים.

הגן רומנטי, קסום ומרתק. הוא מורכב מאזורים מופרדים, חדרים, אשר קירותיהם הם שיחים ועצים גזומים. הקירות הירוקים הללו יוצרים את מבנה הגן וכן תנאי מיקרו-אקלים בחורף ובקיץ, ואזורי גידול לשמש ולצל

▲ תמונות טקסטים

מרכיבי הגן

הגן רומנטי, קסום ומרתק. הוא מורכב מאזורים מופרדים, חדרים, אשר קירותיהם הם שיחים ועצים גזומים. הקירות הירוקים הללו יוצרים את מבנה הגן וכן תנאי מיקרו-אקלים בחורף ובקיץ, ואזורי גידול לשמש ולצל. הקישור בין חדרי הגן נעשה בעזרת שבילי עשב מכוסה, שרוחבם מתאים למעבר מכסחת דשא. הכיסוח התכוף מונע יצירת זרעים והתפשטות העשבים למקומות לא רצויים.

אזור פורמלי בגן הוא פרטר (תא גינון) שאופייני לגנים צרפתיים מתקופת הבארוק. גדל בו אשכנז (*Buxus*) שנשתל בצורת פרח ורד גזום בקפידה, התוחם צמחי מרווה בעלי עלווה אפורה ניגודית. באזורים אחרים הצמחייה העשבנית יוצרת כר אחו נרחב, המשמש במה מרהיבה לוורדים. העניין הרב בגן מושג בעזרת מרכיבים שתורמים לגיוון הנוף: שבילי דשא מבליטים את הצמחייה השופעת והמשתפלת; גיזום צורני מקנה מבנה לגן, מעשיר את הצורות ומשמש רקע לצמחייה הפראית; חלונות הצצה בשיחיות גזומות מאפשרים מבטים שונים על הגן; פסלי מתכת משמשים כנקודות מוקד וספסלים מזמינים לשהייה; בריכת מים מוסיפה חיות ומהווה בית גידול נוסף; פרגולת מתכת ארוכה ורחבה בציר המרכזי וכן מבנים שונים בגן - כולם משמשים בהרמוניה תפאורה לשיחי הוורדים המשגשגים - השחקנים הראשיים בגן של אלסי.

▲
תמונות

8. תנאים מומלצים הם אדמה לחה ומדושנת ושתילה בנובמבר.
9. חשופי שורש מתפתחים טוב יותר לעומת שתילים במיכלים.
10. לפני השתילה משרים את השתילים שעתיים במי ברז. לבור השתילה מוסיפים גרגרים סופחי מים, שקולטים מי גשמים ומשחררים באיטיות מים לשורשים. בעשרה ס"מ עליונים מפזרים אפר וולקני (אבקת טוף) להגנה מפני כנימות, ומחפים בחומר אורגני (שבבי עץ או כבול) לשמירה על לחות.
11. ורדים רעבים תמיד. למניעת תחרות שותלים עד שלושה ורדים בסמיכות ומקיפים אותם בגיאופיטים ובצמחים רב-שנתיים בעלי דרישות נמוכות.
12. גיזום הוורדים נועד לסילוק ענפים לא פורחים ולעיצוב השיח בהתאם למיקומו בגן. ורדים בעלי פריחה חוזרת פורחים על ענפים מעונת צמיחה נוכחית ונגזמים במרץ (בארץ מוקדם יותר). ורדים בעלי עונת פריחה אחת פורחים על ענפים מעונה קודמת ולא נגזמים בשלוש השנים הראשונות, ולאחריהן נגזמים לאחר הפריחה. במרבית שיחי הוורדים הגיזום מתבצע עד לשני שלישי מגובה השיח. ורדים משתרעים גוזמים מעט וכל שלוש שנים גיזום מלא. בוורדים מטפסים מעודדים צמיחה חדשה ע"י הסרת ענפים ישנים, בעוד גיזום מלא נעשה לעתים רחוקות.
13. הוורדים שמייצרים פרי קישוטי בסתיו הם: 'Red Meidiland', Rosa canina ו-'Kiftsgate' R. filipes. הציפורים הניזונות מהפרי בחורף ובאביב אוכלות גם את הכנימות. ❁

▲
תמונות

מומלצים בסביבה

מקומות האירוח בשינון וסביבתה רבים ומגוונים וכן גם מקומות הביקור. בסמוך לשינון גן ורדים גדול ובו למעלה מ-1300 זני ורדים שנקרא Les Chemines de la Rose. באזור פזורות טירות מימי הביניים ועד הרנסאנס והמומלצות ביותר לביקור הן אלו שסביבן גנים מרהיבים וצוירים: בסגנון רומנטי - La chatonniere, בסגנון עכשווי ואמנותי - Chateau du Riva, בסגנון הרנסאנס - Villandry, הבארוק - Chenonceau ו-Chaumont בה מתקיים מדי שנה פסטיבל גנים בינלאומי. חמשת חדרי האירוח של אלסי פתוחים כל השנה והיא עורכת סיורים מודרכים בגן. בחורף היא מקיימת סיור ביערות הסביבה לאיסוף פטריות כמהין בעזרת כלבים מיוחדים. פרטים נוספים אפשר למצוא באתר שלה: www.elsiederaedt.com

העצות של אלסי לגינון עם ורדים

1. גיאופיטים כמו צבעונים, נרקיסים וכדנים, שממשיכים להתרבות ואין צורך להוציאם מהקרקע, ממלאים את הגן בצבע בעונת החורף ומסווים את הוורדים הגוזמים. הם מוכנסים לבורות השתילה של הוורדים בעת שתילתם.
2. עשבוניים רב-שנתיים שנשתלים בסמוך לוורדים מכסים את בסיסם ויוצרים הרמוניה של צבעים.
3. מגוון מינים חזנים גדול בגן מאפשר ריבוי אויבים טבעיים של הכנימות והוורדים נשארים בריאים יותר.
4. ורדים מטפסים ואחרים מכסים את בסיס הבית ומעגנים אותו לגינה.
5. שימוש בוורדים עמידים למחלות מעניק הנאה במקום דאגה, וחוסך בזמן וכסף.
6. להארכת עונת הפריחה של הוורדים שותלים תערובת של זנים עם מועדי פריחה שונים וגלי פריחה נוספים. מקדימי פריחה כמו 'R. spinosissima', 'R. glauca', 'R. canina', 'Stanwell Perpetual' (ורד הכלב), משולבים עם זנים שפריחתם מאוחרת: 'Ethel', בלבן, 'Excelsa', 'American Pillar' בוורוד, 'Veilchenblau' בסגול-לילך חזנים עם גל פריחה נוסף בסתיו: 'R. filipes', 'Kiftsgate'. בפרח מלא ורוד, בפריחה לבנה שופעת, 'Poustinia' ו-'Guirlande d'Amour'. בפרח מלא ורוד, 'Antoon van Dijk' ו-'Leonardo de Vinci' בוורוד בהיר.
7. הוורדים הריחניים ביותר שלה הם הזנים: 'Saisons Quatre' הדמשקאי, 'Gloire de Dijon', 'Etoile de Hollande' ו-'Alchymist'.